

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

6.1. สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษานี้ ได้ทำการประเมินสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบฯ ถึงลักษณะทางกายภาพของสวนสาธารณะ แนวความคิดในการออกแบบสวน รูปลักษณะของสวนที่สื่อออกมาถึงผู้ใช้สวนว่าสามารถรับรู้หรือไม่อย่างไร ซึ่งในการศึกษานี้ได้เก็บข้อมูล 3 ลักษณะคือการสังเกตการณ์ การแจกแบบสอบถามคนในพื้นที่รัศมี 1 กิโลเมตร จำนวน 300 ชุดและการแจกแบบสอบถามผู้ที่มาใช้สวนสาธารณะ จำนวน 300 ชุด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบสัดส่วนร้อยละ หาข้อสรุปคำถามในการศึกษาที่ว่า แนวความคิดในการออกแบบสวนสามารถตอบสนองต่อผู้ใช้หรือไม่อย่างไร, ลักษณะกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในสวนเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่อย่างไร การออกแบบเพื่อการดูแลรักษาและความปลอดภัยภายในสวนเหมาะสมหรือไม่ และความพึงพอใจต่อรูปลักษณะและอุปกรณ์ภายในสวนเป็นอย่างไร เพื่อให้ได้ข้อสรุปในเรื่องต่างๆ ดังนี้

6.1.1. ลักษณะผู้ใช้บริการสวนสาธารณะ

ในการเก็บข้อมูลของผู้อาศัยในรัศมีบริการ 1 กิโลเมตร โดยรอบสวนสาธารณะ และผู้ใช้บริการภายในสวนสาธารณะ โดยวิธีการแจกแบบสอบถาม ทำให้ทราบถึงสัดส่วนผู้ใช้สวนสาธารณะต่อผู้ใช้ที่ไม่ใช้ พบว่า ผู้อยู่ในรัศมี 1กม. ตอบว่าใช้สวนสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ โดยประมาณ 60 ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่าครึ่ง อาจกล่าวได้ว่ามีผู้มาใช้งานสวนเป็นไปตามความตั้งใจของทางกรุงเทพมหานคร ที่ต้องการให้ประชากรในพื้นที่บริการโดยรอบสวนมาใช้บริการ ซึ่งจากข้อมูลที่ได้ทำให้ทราบถึงลักษณะของผู้ใช้และไม่ใช้สวนสาธารณะ เพื่อสามารถนำไปแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ประชากรในบริเวณรัศมีบริการมาใช้บริการมากยิ่งขึ้น ได้พบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลและการมาใช้สวนสาธารณะ

เพศ จากการเก็บข้อมูลของผู้อยู่ในรัศมี 1 กิโลเมตร โดยทำการตอบแบบสอบถาม เพศชาย 150 คน พบว่ามีผู้ใช้บริการสวนร้อยละ 65

เพศหญิง 150 คน พบว่ามีผู้ใช้บริการสวนร้อยละ 49

แสดงให้เห็นว่าเพศชายมีแนวโน้มจะมาใช้บริการสวนสาธารณะมากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับการเก็บข้อมูลผู้ใช้ในสวนสาธารณะอื่นๆ ในเขตกรุงเทพฯ เช่นสวนรมณีนาถและสวนเบญจสิริ ที่มีเพศชายมาใช้มากกว่าเพศหญิง (ปริญา ฉายแสง 2540)

ช่วงอายุ จากการเก็บข้อมูลของผู้ใช้ภายในสวนและผู้ที่อยู่ภายในรัศมี 1 กิโลเมตร และผู้ใช้บริการสวนสาธารณะ พบว่าลักษณะข้อมูลที่ได้มีความคล้ายคลึงกัน

โดยข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้ใช้ในรัศมีบริการ 1 กิโลเมตร พบว่ากลุ่มผู้ใช้บริการสวนในทุกช่วงอายุใกล้เคียงกันไม่แตกต่างกันมากนัก เมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้ใช้-ไม่ใช้ในกลุ่มอายุเดียวกันพบว่ามีสัดส่วนผู้ใช้มากกว่าไม่ใช้สวนสาธารณะ ยกเว้นกลุ่มผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปเนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนผู้ใช้-ไม่ใช้ในกลุ่มช่วงอายุพบว่าผู้ใช้ไม่ใช้สวนมากกว่าผู้ที่ไม่ไปใช้สวน กลุ่มผู้ใช้บริการภายในสวนสาธารณะ พบว่ากลุ่มช่วงอายุที่มาใช้มากที่สุดอยู่ในช่วง 41-60ปี คิดเป็นร้อยละ 29.7 ของผู้ใช้สวนทั้งหมด รองลงมาเป็นกลุ่มผู้ใช้ในช่วงอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 25 ของผู้ใช้สวนทั้งหมด และกลุ่มช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.3 ของผู้ใช้สวนทั้งหมด ซึ่งสังเกตได้ว่ากลุ่มผู้ใช้สวนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นไปถึงวัยกลางคน กลุ่มผู้ใช้ในช่วงอายุ 10-21 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.3 ของผู้ใช้ทั้งหมด กลุ่มที่มีผู้ใช้น้อยที่สุดคือช่วงอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 6.7 ของผู้ใช้ทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ในรัศมีบริการ 1 กิโลเมตร จากข้อมูลที่ได้จากกล่าวได้ว่ากลุ่มผู้ใช้บริการกระจายตัวในทุกช่วงวัยเนื่องจากจำนวนผู้ใช้บริการในช่วงอายุต่างๆไม่ต่างกันมากนัก ในขณะที่จากข้อมูลที่ได้กลุ่มผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีมาใช้บริการน้อย อาจเป็นไปได้ว่าลักษณะประชากรที่อยู่ในละแวกมีจำนวนผู้สูงอายุเมื่อเทียบกับช่วงอายุอื่นๆ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าเพราะเหตุใดสัดส่วนผู้สูงอายุที่ใช้สวนนี้จึงมีปริมาณน้อย

รายได้ จากข้อมูลที่ได้ พบว่ากลุ่มผู้ใช้บริการสวนทั้งจากกลุ่มตัวอย่างในบริเวณรัศมีบริการ 1 กิโลเมตร และกลุ่มผู้ใช้บริการในสวน กลุ่มผู้ใช้ในช่วงรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท มากที่สุด ลักษณะข้อมูลที่ได้คล้ายคลึงกันทั้งจากผู้ใช้ภายในสวนและผู้ใช้ในรัศมี 1 กิโลเมตร อาจเป็นไปได้ว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชนชั้นกลางและ บริเวณย่านพักอาศัยในบริเวณสวนสาธารณะเป็นกลุ่มที่มีผู้พักอาศัยเป็นชนชั้นกลางเป็นส่วนใหญ่

2. **ช่วงเวลาที่มาใช้บริการ** จากข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามและสังเกตการณ์ พบว่าจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2กลุ่มช่วงเวลาที่มาใช้บริการอยู่ในช่วง 5.00-9.00น. และช่วง 16.01-20.00น. เป็นส่วนใหญ่ ช่วงอายุ 10-20ปี และช่วงอายุมากกว่า 60ปีขึ้นไป มาใช้บริการในช่วงเวลา 5.00-9.00น. มากที่สุดคิดเป็นร้อยละโดยประมาณ 40 และ 65 ตามลำดับ ในช่วงอายุ 21-60ปี นิยมมาใช้บริการในช่วงเวลา 16.01-20.00น. มากที่สุดคิดเป็นร้อยละโดยประมาณ 50 จากการเก็บข้อมูลช่วงเวลาที่ผู้ใช้บริการภายในสวนสาธารณะพบว่ากลุ่มผู้ใช้มาใช้บริการใน 2 ช่วงเวลาเนื่องจากในช่วงเวลา 9.01-16.00น. (วันธรรมดา) มีผู้ใช้บริการภายในสวนน้อยมาก อาจเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ เนื่องจากกลุ่มที่มีใช้บริการในช่วง 5.00-9.00น. คือกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา และบ้าน และผู้ปลดเกษียณ คิดเป็นร้อยละโดยประมาณ 40, 60, 40 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มอาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัทเอกชน ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ นิยมมาใช้บริการในช่วง 16.01-20.00น. คิดเป็นร้อยละ 80, 60, 60 ตามลำดับ อาจสรุปได้ว่ากลุ่ม

ผู้ใช้บริการสวนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ที่ประกอบอาชีพส่วนตัว นิยมมาใช้บริการในช่วง 5.00-9.00น. และกลุ่มพนักงาน นิยมมาใช้บริการในช่วงเวลา 16.01-20.00น.

6.1.2. การเข้าถึงพื้นที่

1. **ระยะทางที่ใช้ในการเดินทาง** จากการเก็บข้อมูล พบว่าผู้ใช้สวนมาจากช่วงระยะทางมากกว่า 4 กิโลเมตรมากที่สุดคิดเป็นร้อยละโดยประมาณ 70 รองลงมาเป็นช่วงระยะ 3-4 กิโลเมตร และช่วงระยะ 2-3 กิโลเมตร จากข้อมูลจะเห็นได้ว่าจำนวนผู้มาใช้ลดลงเมื่อระยะทางใกล้สวนสาธารณะมากขึ้น ซึ่งเป็นที่น่าแปลกใจว่าเพราะเหตุใดผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้สวนสาธารณะถึงไม่ไปใช้สวน จากข้อมูลแบบสอบถาม(กลุ่มตัวอย่างในรัศมีบริการ 1 กิโลเมตร)พบว่าสาเหตุที่ไม่มาใช้สวนเนื่องมาจากไม่มีเวลาว่างมากที่สุดคิดเป็นร้อยละโดยประมาณ 70 และไม่รู้จักสวน คิดเป็นร้อยละ 35 ซึ่งเป็นที่น่าแปลกใจเนื่องจากมีผู้ไม่รู้จักสวนคิดเป็น 1ใน3 ของผู้ตอบว่าไม่ไปใช้สวน แต่อย่างไรก็ดีอาจกล่าวได้ว่าสวนแห่งนี้สามารถตอบสนองต่อลักษณะการใช้งานของกลุ่มผู้ใช้ในรัศมีบริการ เป็นไปตามเป้าหมายของทางกรุงเทพมหานครที่สร้างสวนแห่งนี้เพื่อจุดมุ่งหมายให้เป็นพื้นที่พักผ่อนของกลุ่มผู้ใช้ภายในรัศมีบริการ 3-8 กิโลเมตร³ ตามนโยบายของทางกรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตามก็เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ใช้สวนที่อยู่ใกล้ไม่มาใช้สวนบ่อยเท่าที่ควร เมื่อดูจากสภาพที่ตั้งของสวนอาจเป็นไปได้ว่าสภาพการเดินทางในระยะใกล้ไม่มีความสะดวก เนื่องจากถนนพระราม 3 มีขนาดใหญ่ การจราจรมีพลุกพล่าน การเดินเท้าหรือขี่จักรยานข้ามไปไม่มีความสะดวกเท่าที่ควร ในกรณีที่มีผู้ใช้สวนในช่วงระยะมากกว่า 4 กิโลเมตรเป็นจำนวนมากอาจเนื่องมาจากลักษณะการเข้าถึงพื้นที่ในระยะไกลสะดวกและรวดเร็วกว่าอยู่อาศัยในระยะใกล้ อาจแก้ไขโดยเน้นระยะการเดินทางเพิ่มจุดสะพานลอยข้าม

2. **ลักษณะการเดินทางมาสวนสาธารณะ** จากการเก็บข้อมูลพบว่าผู้ใช้สวนเดินทางมาโดยรถประจำทางมากที่สุดโดยคิดเป็นร้อยละ 37.3 รองลงมาคือรถส่วนตัวร้อยละ 31.3 และรถจักรยานยนต์ร้อยละ 15 เห็นได้ว่าผู้ใช้สวนส่วนมากมาโดยยานพาหนะมากกว่าการเดินทาง เป็นไปได้ว่าการเดินทางโดยพาหนะสะดวกกว่าการเดินทาง ทำให้ผู้ใช้พื้นที่สวนสาธารณะส่วนใหญ่นิยมเลือกวิธีการเดินทางโดยรถประจำทาง และการใช้รถส่วนบุคคล แต่ในบริเวณสวนไม่ได้จัดเตรียมพื้นที่จอดรถไว้ผู้ที่นำรถส่วนตัวมาซึ่งถือว่ามีจำนวนมากเป็นอันดับสอง ต้องจอดรถบริเวณริมถนนและบริเวณที่ว่างใต้สะพานซึ่งลักษณะพื้นที่ไม่เอื้อต่อการจอดรถเท่าใดนัก

³ สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม, "สวนและต้นไม้ประจำปี 2544," 2544

6.1.3. การสื่อถึงแนวความคิดและลักษณะทางกายภาพ

แนวความคิดในการออกแบบสวน โดยการสัมภาษณ์คุณปริดาพนธ์ บัณฑิตยานนท์, วันที่ 24 กันยายน 2546 ได้กล่าวถึงการวางแนวทางในการออกแบบเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้ คือ

1. การนำลักษณะของพื้นที่มาใช้ ซึ่งพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ริมน้ำจึงได้ทำการออกแบบเป็นลักษณะนิเวศน์พื้นที่น้โดยการให้ทั้งรูปคือลักษณะน้ำขึ้นน้ำลง กลิ่นโดยการปลูกไม้หอม
2. ลักษณะรูปลักษณ์ของสวนซึ่งได้ออกเป็นโนเป็นสวนลักษณะสมัยใหม่ (Modern landscape) และมีการจัดรูปแบบสวนโดยคำนึงถึงการเคลื่อนไหวของผู้เดินให้รู้สึกถึงมุมมองต่อเนื่องกันในจุดต่างๆของสวนที่เปลี่ยนแปลงไป
3. การเฉลิมพระเกียรติพระราชาธิบดีจก ร.9 ซึ่งจัดสร้างเป็นกำแพงสุดดีเป็นรูปปั้นนูนต่ำ

ซึ่งจากข้อมูลได้ทำการวิเคราะห์และสรุปเป็นประเด็นต่างๆดังนี้

1. การนำลักษณะพื้นที่มาใช้ ข้อมูลจากแบบสอบถาม ถึงสาเหตุในการเลือกมาใช้สวน ผู้ใช้ที่อยู่ในรัศมี 1 กิโลเมตรเลือกมาด้วยสาเหตุสภาพแวดล้อมดีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 51.6 ผู้ใช้ภายในสวนชอบในบรรยากาศและรูปลักษณ์ของสวนคิดเป็นร้อยละ 22 อาจกล่าวได้ว่าผู้สวนใช้รู้สึกชอบลักษณะและบรรยากาศของสวนที่นำเอาเอกลักษณ์ความเป็นพื้นที่ริมน้ำมาใช้ ซึ่งในการออกแบบสวนสาธารณะที่เหมาะสมควรคำนึงถึงลักษณะพื้นที่และกิจกรรมที่เหมาะสมในบริเวณนั้นๆ การวางผังการใช้ที่ดินที่ดี(Zoning) และมีประสิทธิภาพจะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการใช้งาน และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้ซึ่งจากข้อมูลข้างต้น อาจเป็นไปได้ว่าผู้ใช้งานสาธารณะรู้สึกพึงพอใจต่อลักษณะของสวนที่ดึงเอาเอกลักษณ์ของพื้นที่ ความเป็นพื้นที่ริมน้ำมาใช้ทำให้เกิดความแปลกตาและโดดเด่น ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จในการนำแนวความคิดนี้มาใช้ในการออกแบบ

2. ลักษณะรูปลักษณ์ของสวนสาธารณะ จากข้อมูลที่สอบถามถึงลักษณะที่ชอบภายในสวน (จากกลุ่มผู้ใช้บริการภายในสวน) พบว่าผู้ใช้งานชอบและรู้สึกพึงพอใจต่อรูปลักษณ์ของสวนร้อยละ 22 ของผู้ใช้งานทั้งหมด ความพอใจในลักษณะความทันสมัยของสวนร้อยละ 13.3 ของผู้ใช้งานทั้งหมด ในส่วนของมุมมองต่อเนื่องผู้ใช้พื้นที่ที่ตอบว่าไม่รู้สึกถึงความต่อเนื่องของทัศนียภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของสวนร้อยละ 58 ของผู้ใช้ทั้งหมด อาจสรุปได้ว่าผู้ใช้งานรับรู้ถึงรูปแบบและความทันสมัยของสวนพอสมควรและมีเพียงส่วนน้อยที่รับรู้ถึงมุมมองความเชื่อมต่อของทัศนียภาพรอบๆ ซึ่งในการออกแบบสวนรูปแบบที่ใช้เป็นสวนในลักษณะภูมิ

ทัศน์สมัยใหม่(Modern landscape) โดยใช้ลักษณะการจัดแบบสร้างการรับรู้(Cognitive) ซึ่งเป็นในลักษณะการใช้ประสบการณ์ส่วนตัวของผู้ใช้สวนแต่ละคนมาแปลความหมายของรูปลักษณ์และก่อให้เกิดเป็นความประทับใจและมองเห็นความงามในรูปแบบของแต่ละคน จากการวัดค่าความพึงพอใจด้านรูปแบบของสวนพบว่า ค่าคะแนน(Likert scale)ได้คะแนน 2.06 จากคะแนนเต็ม 4 จากข้อมูลข้างต้น อาจเป็นไปได้ว่ามีผู้ใช้ที่มองเห็นความงามของสวนและรู้สึกพึงพอใจต่อรูปลักษณ์ของสวน ซึ่งอาจสรุปได้ว่ารูปแบบของสวนแห่งนี้แปลกตาและต่างจากสวนอื่นๆในประเภทเดียวกันผู้ใช้เกิดความไม่คุ้นเคย แต่ในการสื่อถึงความเชื่อมต่อกันของมุมมองที่เกิดขึ้นผู้ใช้ยังไม่สามารถรับรู้ได้มากนัก

3. การเฉลิมพระเกียรติ จากข้อมูลที่ได้ พบว่ามีผู้ใช้สวนทราบว่าสวนนี้สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติร้อยละ 55.7 ของผู้ใช้ทั้งหมด โดยในจำนวนนี้ทราบจากป้ายคิดเป็นร้อยละ 31.3 ของผู้ตอบว่าทราบทั้งหมด ทราบจากรูปกำแพงสดุดีคิดเป็นร้อยละ 24.3 ของผู้ตอบว่าทราบทั้งหมด ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าเพราะเหตุใดการสื่อด้วยกำแพงสดุดีไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งที่ตำแหน่งที่ตั้งอยู่กำแพงอยู่ในบริเวณที่เปิดโล่งสามารถมองเห็นตัวกำแพงได้อย่างชัดเจน ลักษณะกำแพงมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นภาพนูนต่ำที่แสดงพระราชกรณียกิจ ซึ่งผู้พบเห็นสามารถเข้าใจได้ง่าย อยู่ตำแหน่งที่เหมาะสม และมีการเปิดน้ำพุในช่วงที่มีผู้ใช้สวนหนาแน่นซึ่งเป็นการเพิ่มความน่าสนใจให้แก่ตัวกำแพงได้ดี ผู้ใช้สวนส่วนหนึ่งก็ทำกิจกรรมบริเวณหน้ากำแพงสดุดีซึ่งเป็นลานโล่งมีผู้มาทำกิจกรรมมาก ดังรูป

รูปที่ 6.1 แสดงกำแพงสดุดี

ในส่วนของป้ายชื่อเฉลิมพระเกียรติมี 2 ป้ายของทางด้านหน้าทางเข้าโครงการทั้งทางด้านถนนพระราม 3 และทางด้านพื้นที่ว่างใต้สะพานแขวนซึ่งเป็นทางเข้าอีกทางหนึ่ง

รูปที่ 6.2 แสดงป้ายชื่อเฉลิมพระเกียรติด้านถนนพระราม3

รูปที่ 6.3 แสดงป้ายชื่อเฉลิมพระเกียรติด้านสะพานแขวน

ซึ่งถือว่าการสร้างสวนเพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ประสบความสำเร็จเพราะผู้ใช้สวนส่วนมากทราบถึงจุดประสงค์หลักของโครงการ โดยประมาณถึงร้อยละ 60 ของผู้ใช้ทั้งหมด แต่ในการสร้างสัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

6.1.4. เกณฑ์ที่ใช้ในการออกแบบสวน

1. การออกแบบวางผังการใช้ที่ดิน จากหลักเกณฑ์ในการออกแบบวางผังการใช้ที่ดินที่เหมาะสมควรศึกษาสภาพธรรมชาติของพื้นที่ เพื่อให้สามารถออกแบบได้อย่างเหมาะสม ในการออกแบบสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ ทางผู้ออกแบบได้นำลักษณะพื้นที่เดิมมาใช้อย่างเต็มที่โดยดึงเอาลักษณะเด่นของพื้นที่มาเป็นจุดเด่นของสวนทำให้สวนที่ได้ออกมามีความแปลกใหม่ ลักษณะการจัดวางกิจกรรมในพื้นที่สวนได้นำจุดที่ใช้สำหรับนั่งพักผ่อนมา อยู่บริเวณริมแม่น้ำเพื่อให้ผู้ใช้ได้สามารถเห็นมุมมองได้อย่างเต็มที่ กิจกรรมที่ไม่ต้องการมุมมองทางผู้ออกแบบได้นำไปอยู่ทางด้านหลังเพื่อให้ผู้ใช้ทำกิจกรรมได้ทำกิจกรรมอย่างเต็มที่โดยไม่ขัดแย้งกับผู้ที่ต้องการนั่งชมวิว ทำให้การออกแบบวางผังสวนนี้ผู้ใช้สามารถใช้สวนได้ในทุกบริเวณ จากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อความต่อเนื่องกันของกิจกรรมต่างๆ ภายในสวน คิดเป็นค่าคะแนน 1.963 อาจแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้รู้สึกถึงความขัดแย้งของกิจกรรม

ภายในสวนเล็กน้อย และจากการสังเกตการณ์พบว่ามีผู้ใช้ในทั่วบริเวณสวน(อาจแตกต่างกันตามวัน และสภาพอากาศ) อาจเนื่องด้วยลักษณะกิจกรรมภายในสวนไม่มากนัก พื้นที่ภายในสวนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่โล่งสามารถใช้งานได้หลากหลายทั่วทั้งบริเวณสวน แต่อย่างไรก็ดีผู้ใช้สวนต้องการพื้นที่ทำกิจกรรมเพื่อใช้ในการเล่นกีฬาเนื่องจากสวนนี้ขาดพื้นที่ในการเล่นกีฬา จากแบบสอบถามมีผู้ตอบว่าต้องการพื้นที่เล่นกีฬา คิดเป็นร้อยละ 45 ของคำตอบทั้งหมด (กลุ่มตัวอย่างผู้อยู่ในรัศมีบริการ 1กิโลเมตร) จึงควรมีการวางแผนเพื่อให้สามารถทำกิจกรรมกีฬาประเภทต่างๆได้ หรือจัดหาสนามกีฬาให้ในบริเวณชุมชน

2. การจัดขนาด สัดส่วน ความพอเพียง เนื่องจากพื้นที่สวนนี้ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่โล่ง พื้นที่ทำกิจกรรมภายในสวนจึงเป็นอเนกประสงค์เน้นการนั่งพักผ่อนชมวิว และออกกำลังกายโดยวิ่งรอบสวนและมีจุดออกกำลังกายตามจุดต่างๆ จากแบบสอบถามผู้ใช้บริการพบว่าผู้ใช้รู้สึกพึงพอใจต่อความพอเพียงของพื้นที่ทำกิจกรรมภายในสวน คิดเป็นค่าคะแนน 2.006 ซึ่งเป็นคะแนนปานกลาง อาจสรุปได้ว่าผู้ใช้รู้สึกเฉยๆต่อพื้นที่ทำกิจกรรมไม่มากและไม่น้อยเกินไป

3. การออกแบบโดยคำนึงถึงข้อจำกัดต่างๆ การออกแบบโดยคำนึงข้อข้อจำกัดในด้านการใช้งาน การดูแลรักษา และเฉพาะต่างๆที่เกี่ยวข้อง จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ดูแลสวน ในการรักษาความสะอาดตัดแต่งต้นไม้ภายในพื้นที่ บริเวณเนินต่างๆบางเนินมีความลาดชันมากเกินไปไม่สามารถใช้รถตัดหญ้าได้จึงต้องหาอุปกรณ์ที่มีความเหมาะสมมาใช้แทน แต่อย่างไรก็ดีพื้นที่สวนส่วนใหญ่สามารถดูแลรักษาได้อย่างเหมาะสมไม่ลำบากจนเกินไป

4. การเลือกพืชพรรณที่เหมาะสมในการออกแบบควรมีการเลือกพืชพรรณที่เหมาะสมกับพื้นที่และลักษณะการใช้งานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือ การดูแลรักษา ง่าย มีอายุยืนยาวลักษณะลำต้น กิ่ง และผล ไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้พื้นที่ จากการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบและเจ้าของโครงการคือทางกรุงเทพมหานคร ทำให้ทราบว่าทางผู้ออกแบบได้พยายามรักษาต้นไม้เดิมไว้เพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดในการออกแบบโดยใช้ไม้พรรณไม้ที่ขึ้นริมน้ำ และมีกลิ่นหอม ทางกรุงเทพมหานครได้ปรับเปลี่ยนในภายหลัง เพื่อต้องการให้การดูแลรักษาและการตัดแต่งง่าย มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงามจึงเปลี่ยนไปใช้พรรณไม้ที่เป็นไม้ตัดแต่งและมีสีสันทึบสวยงาม จากแบบสอบถามผู้ใช้พื้นที่สวน ความพึงพอใจต่อการดูแลรักษาต้นไม้ภายในบริเวณ โดยใช้การประเมินค่าแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) คิดเป็นค่าคะแนน 2.02 จากคะแนนเต็ม 4 นับได้ว่าผู้ใช้สวนรู้สึกพึงพอใจพอสมควร ต่อพรรณไม้ในสวนและการดูแลรักษาต้นไม้ก็ทำได้เหมาะสม ไม่ยุ่งยาก

5. การรักษาความปลอดภัย การออกแบบสวนที่เหมาะสมไม่ควรก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้งานทั้งจากบุคคลและสถานที่ จากแบบสอบถามผู้ให้บริการสวนสาธารณะ พบว่าผู้ใช้งานที่ตอบว่าไม่จำเป็นต้องเพิ่มยามรักษาความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 52.7 และผู้ที่ตอบว่าควรเพิ่มยาม คิดเป็นร้อยละ 47.3 บริเวณที่ต้องการให้เพิ่มมากที่สุดคือบริเวณริมแม่น้ำ คิดเป็นร้อยละ 12.3 ของผู้ตอบควรเพิ่ม อาจเป็นไปได้ว่าผู้ใช้งานรู้สึกไม่ปลอดภัยบริเวณริมแม่น้ำอาจเนื่องก่อกวนอุบัติเหตุ แต่อย่างไรก็ดีจากการสัมภาษณ์ยามรักษาความปลอดภัยภายในสวน พบว่าไม่เคยเกิดอุบัติเหตุใดๆ ภายในบริเวณสวน

6.1.5. ลักษณะการใช้พื้นที่สวนสาธารณะ

1. การกระจายตัวของผู้ใช้งาน จากข้อมูลโดยการสังเกตผู้ใช้งานและการตอบแบบสอบถาม แสดงให้เห็นถึงการกระจายตัวของผู้ใช้งานในบริเวณพื้นที่สวนอย่างทั่วทั้งสวนซึ่งบริเวณที่มีผู้ใช้งานแน่นอนอาจแตกต่างกันไปตามช่วงเวลา และไม่มีบริเวณใดของสวนที่ไม่มีผู้ใช้งาน ข้อมูลที่ได้ พบว่าในช่วง 5.00-9.00 น. (วันธรรมดา) ผู้ใช้นิยมใช้พื้นที่บริเวณลู่วิ่งรอบพื้นที่สวนเพื่อการออกกำลังกายพื้นที่ ช่วงเวลา 9.00-16.00 น. (วันธรรมดา) ผู้ใช้สวนน้อยมากแต่ในวันเสาร์-อาทิตย์มีผู้ใช้งานในบริเวณพื้นที่ที่มีร่มเงา ใต้ต้นไม้ ศาลาริมน้ำเป็นจำนวนมากสวนบริเวณลู่วิ่งและพื้นที่ริมน้ำไม่มีผู้ใช้งานและในช่วง 16.00-20.00 น. (วันธรรมดา) ผู้ใช้หนาแน่นทั่วทั้งบริเวณริมน้ำ ลู่วิ่งและสนามหญ้าโดยรอบ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามที่มีผู้มาใช้มากที่สุดคือบริเวณลู่วิ่งภายในสวน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 49 ของผู้ใช้งานจำนวน 300 คน บริเวณศาลาริมแม่น้ำ มีผู้ใช้ร้อยละ 45.7 ลานแสดงกลางแจ้งมีผู้ใช้ร้อยละ 31.7 และลานริมแม่น้ำมีผู้ใช้ร้อยละ 21 ตามหลักการในการออกแบบสวนสาธารณะที่เหมาะสมควรมีการวางแผนการใช้ที่ดินให้มีการกระจายตัวของพื้นที่กิจกรรมอย่างเหมาะสมเพื่อลดความขัดแย้งในการใช้พื้นที่ การจัดขนาดสัดส่วน ความพอเพียงของพื้นที่ให้เหมาะสมกับปริมาณผู้ใช้ (Quantities) ลักษณะตามธรรมชาติของพื้นที่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม จากหลักการข้างต้น อาจสรุปได้ว่าลักษณะการกระจายตัวภายในสวนมีความเหมาะสม ผู้ใช้มีการใช้ทั่วถึงในจุดต่างๆ ตามแต่ช่วงเวลาและสภาพอากาศ และลักษณะการกระจายตัวของพื้นที่กิจกรรมในบริเวณต่างๆ ภายในสวนซึ่งมีจำนวนผู้ใช้ ลดหลั่นกันไป ตามวัตถุประสงค์ในการมาใช้งานของแต่ละคน

2. ลักษณะกิจกรรมภายในสวน จากข้อมูลที่พบ แสดงให้เห็นว่ามีผู้ใช้งานมาทำกิจกรรมนั่งชมวิว (พักผ่อน) ร้อยละ 62.7 ของผู้มาใช้ทั้งหมดและทำกิจกรรม วิ่งออกกำลังกายร้อยละ 56 ของผู้ใช้งานทั้งหมด (จากกลุ่มตัวอย่างผู้อยู่ในรัศมีบริการ) พื้นที่กิจกรรมที่คนต้องการมากที่สุดคือพื้นที่เล่นกีฬา ร้อยละ 45 ของผู้ตอบจำนวน 300 คน ซึ่งต้องการกีฬาประเภทฟุตบอล ร้อยละ 34.1 เปตองร้อยละ 23.3 ผู้ใช้งานรู้สึกพึงพอใจกับปริมาณพื้นที่กิจกรรมร้อยละ 50 พึ่ง

พอใจกับจำนวนกิจกรรมร้อยละ 49.8 ตามหลักการในการออกแบบสวนสาธารณะที่เหมาะสมควรคำนึงถึงการจัดขนาด สัดส่วน ความพอเพียงของพื้นที่ให้เหมาะสมกับปริมาณผู้ใช้ (Quantities) และการเลือกกิจกรรมนันทนาการ โดยดูจากช่วงวัย เพศ ประสบการณ์ พื้นฐานความต้องการ กระแสนิยม (นิลกุล คล่องเวสละ : หน้า 34) และจากข้อมูลข้างต้น พบว่าผู้ใช้สวนทำกิจกรรมทั้ง Active และ Pastive ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เมื่อดูจากค่าคะแนนระดับความพึงพอใจที่ถามถึงการความพอเพียงของปริมาณกิจกรรมและลักษณะกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในสวน โดยการใช้การประเมินค่าแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) ผู้ใช้พึงพอใจต่อปริมาณของพื้นที่กิจกรรมภายในสวน แต่ลักษณะกิจกรรมภายในสวนน้อยกว่าครึ่ง ซึ่งจากแบบสอบถามผู้ใช้ส่วนใหญ่ต้องการพื้นที่ในการเล่นกีฬาประเภทฟุตบอลมากที่สุด

3. ความหนาแน่น การใช้พื้นที่สวนจำนวนผู้ใช้ภายในสวนเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบฯ ในวันธรรมดาโดยประมาณ 1200 คน/วัน และวันเสาร์-อาทิตย์โดยประมาณ 3000 คน/วัน อาจเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีการจัดกิจกรรมพิเศษ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงความจุของพื้นที่ที่น่าจะเป็นไปได้พบว่าสวนนี้สามารถรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรซึ่งได้อีกเมื่อเปรียบเทียบกับ จำนวนผู้ใช้สวนสาธารณะที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้

1. สวนเบญจสิริ (29 ไร่) จำนวนผู้ใช้วันธรรมดา 2500-3000 คน วันเสาร์อาทิตย์ 4500- 5000 คน
2. สวนรมณีนาถ(29 ไร่)จำนวนผู้ใช้วันธรรมดา 5500 คน วันเสาร์อาทิตย์ 6000 คน
3. สวนสันติภาพ (20 ไร่) จำนวนผู้ใช้วันธรรมดา 2000-3000 คน วันเสาร์อาทิตย์ 3000- 4000 คน

เห็นได้ว่าสวนเฉลิมพระเกียรติยังสามารถรองรับประชากรได้อีกมาก ซึ่งจากแบบสอบถามผู้ที่อยู่ในพื้นที่รัศมี 1 กิโลเมตร ไม่ใช้สวนสาธารณะเนื่องจากสาเหตุที่ไม่รู้จักสวนแห่งนี้คิดเป็นร้อยละโดยประมาณ 35 ของผู้ตอบว่าไม่ใช่ทั้งหมดซึ่งถือเป็นจำนวนไม่น้อย สาเหตุที่ทำให้ผู้อยู่ในระแวกไม่รู้จักสวน อาจเนื่องมาจากลักษณะทางเข้าด้านหน้าของสวนจากด้านถนนพระราม 3 ไม่สามารถดึงดูดความสนใจได้มากพอ ขนาดของทางเข้าอาจเล็กเกินไปและไม่มีจุดสังเกตที่ดึงดูดความสนใจจากผู้คนที่ผ่านไป ดังรูป

รูปที่ 6.4 แสดงทางเข้าสวนเฉลิมพระเกียรติด้านถนนพระราม3

อาจเห็นได้ว่าสวนสาธารณะขาดการประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์หรือจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้คนในพื้นที่เกิดความสนใจและรู้จักสวนนี้มากขึ้น อาจเป็นไปได้ว่าสวนแห่งนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่เพียงพอ

6.1.6. สิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวน

จากการศึกษา แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้สวนเห็นว่ามีความเหมาะสมของอุปกรณ์สนามและสิ่งอำนวยความสะดวกร้อยละ 50 ของผู้ใช้ทั้งหมด ความเหมาะสมของระยะทางต่อสิ่งอำนวยความสะดวกร้อยละ 47 ตามหลักการในการออกแบบที่เหมาะสมควรคำนึงถึงปริมาณ (Quantities) ของอุปกรณ์ จำนวนที่ใช้ และการวางแผนในอนาคตเมื่อจำนวนผู้ใช้เพิ่มขึ้นทั้งในเรื่อง ขนาด ระยะห่างของอุปกรณ์ในแต่ละจุด จำนวน จากข้อมูลพบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนนี้มีไม่เพียงพอและระยะทางของแต่ละจุดไกลเกินไป ผู้ใช้สวนกว่าครึ่งที่ต้องการให้เพิ่มปริมาณของสิ่งอำนวยความสะดวกในจุดต่างๆทั่วบริเวณสวน

1. ความพึงพอใจ

ในรูปลักษณะและลักษณะต่างๆภายในสวนสาธารณะ ซึ่งในการเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามทำให้ทราบแนวโน้มความพึงพอใจในเรื่องต่างๆ ดังนี้

ตาราง 6.1 ระดับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจน้อย	ความพึงพอใจปานกลาง	ความพึงพอใจมาก
1. ความพอเพียงของอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	1. ความเหมาะสมของอุปกรณ์	1. ความพอเพียงของพื้นที่พักผ่อนที่เป็นที่โล่ง
2. การดูแลรักษาความสะอาดภายในสวน	2. ความพอเพียงของปริมาณกิจกรรม	2. รูปแบบของสวนสาธารณะ
3. ความต่อเนื่องกันของกิจกรรมต่างๆ	3. ความพอเพียงของพื้นที่กิจกรรม	3. บรรยากาศภายในสวน
4. ระยะทางระหว่างกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวก	4. การดูแลต้นไม้ภายในสวน	

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้รู้สึกพึงพอใจมากในเรื่อง รูปลักษณะและบรรยากาศภายในสวน อาจเป็นไปได้ว่าลักษณะรูปแบบที่ผู้ออกแบบเลือกใช้ ทำให้เกิดบรรยากาศที่น่าประทับใจแก่ผู้ใช้สวน ทั้งในเรื่องลักษณะความเป็นพื้นที่ริมน้ำ การนำสภาพเดิมของพื้นที่มาใช้ในการออกแบบ และลักษณะสวนสมัยใหม่(Modern landscape) ที่แปลกตาทำให้ผู้ใช้เกิดความประทับใจ

ส่วนที่ผู้ใช้รู้สึกพึงพอใจในระดับปานกลาง เป็นเรื่องของความพอเพียงของกิจกรรมและพื้นที่ทำกิจกรรม ความเหมาะสมของอุปกรณ์ อาจเป็นไปได้ว่าผู้ใช้รู้สึกถึงความแออัดของพื้นที่กิจกรรมแต่ไม่มากนัก อาจเป็นบางในช่วงที่มีผู้ใช้สวนหนาแน่น ในตอนเย็นซึ่งจากการสังเกตมีผู้มาใช้บริการสวนมากที่สุดในช่วงเวลา 16.00-20.00 น.

ส่วนที่ผู้ใช้รู้สึกพึงพอใจน้อย เป็นในเรื่องความพอเพียงของสิ่งอำนวยความสะดวก ความเหมาะสมของระยะห่าง แสดงให้เห็นว่าปริมาณและตำแหน่งของสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอ อาจทำได้โดยการเพิ่มจุดบริการน้ำดื่ม ถังขยะ และห้องน้ำ เพิ่มให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวกและความพึงพอใจมากที่สุด ในด้านการรักษาความสะอาดภายในสวนมีผู้พึงพอใจน้อย อาจเป็นไปได้ว่าพรรณไม้ที่เลือกใช้ในพื้นที่สวนใบร่วงมากเกินไปทำให้การรักษาความสะอาดไม่ทั่วถึงและในบริเวณที่เป็นบ่อน้ำในสวนมีปริมาณของใบไม้และขยะสะสมอยู่ ทั้งบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีซุงลอยปะปนกับขยะซึ่งอาจก่อให้เกิดกลิ่นและทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม ดังรูป

รูปที่ 6.5

แสดงทัศนียภาพบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 พรรษาฯ

6.2.1. การเข้าถึงพื้นที่

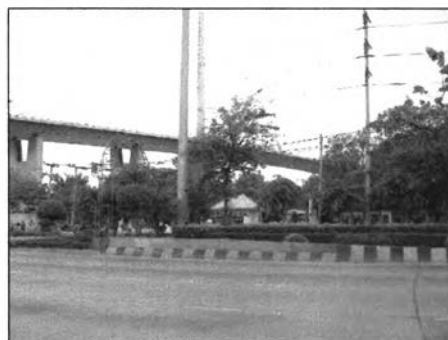
1. การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสำหรับผู้ใช้ในละแวก จาก การเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการภายในสวนสาธารณะ พบว่าผู้ใช้บริการเดินทางมาจาก ช่วงระยะทางที่มากกว่า 4 กิโลเมตร เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละโดยประมาณ 70 ของจำนวน

ผู้ใช้บริการทั้งหมด ซึ่งเป็นที่น่าแปลกใจเนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบกับสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานครในระดับเดียวกันเช่น สวนรมณีนาถลักษณะผู้ไถ่ล้มมากกว่าระยะไกล (ปริญาฉายแสง 2540) ซึ่งเป็นไปได้ว่าสภาพที่ตั้งโดยรอบของสวนแตกต่างกันสภาพการเดินทางแตกต่างกัน ลักษณะผู้ใช้จึงแตกต่างกัน อาจเป็นไปได้ว่าสภาพการเดินทางในช่วงระยะมากกว่า 4 กิโลเมตรมีความสะดวกมากกว่าผู้ที่เดินทางในระยะน้อยกว่า 4 กิโลเมตร ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสภาพที่ตั้งของสวน อาจเป็นไปได้ว่าสภาพถนนพระราม 3 มีสภาพการจราจรที่คับคั่งผู้ที่เดินทางโดยรถยนต์จะสะดวกกว่าการเดินทางเท้าหรือขี่จักรยาน การข้ามถนนเพื่อเดินทางมาลำบากเนื่องจากสะพานลอยข้ามถนนมี 2 จุด และอยู่ห่างไกลจากสวนมาก อาจเป็นสาเหตุที่ผู้ใช้บริการไม่สะดวกในการเดินทาง แนวทางการแก้ไข อาจทำได้โดยการเพิ่มจุดข้ามถนนที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้ เช่น ทางข้ามม้าลาย สะพานลอยข้ามถนนให้ใกล้สวนสาธารณะมากขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่เดินทางเท้ามาใช้บริการ ลักษณะทางเดินเท้าอาจเพิ่มสิ่งจูงใจ เช่น เพิ่มร่มเงาให้พื้นที่ทางเท้าดูน่าเดินขึ้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยเพิ่มความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการที่อยู่ในละแวกใกล้เคียงมากขึ้น

2. การประชาสัมพันธ์สวนเพื่อช่วยให้คนรู้จักสวนมากขึ้นจากการเก็บข้อมูลกลุ่มผู้อาศัยในรัศมีบริการ 1 กิโลเมตร พบว่าผู้ที่ไม่มาใช้สวนเนื่องจากไม่รู้จักสวน คิดเป็นร้อยละโดยประมาณ 35 ของผู้ตอบว่าไม่ใช่ทั้งหมด ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าเพราะเหตุใดผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้สวนสาธารณะถึงไม่รู้จักสวน เมื่อพิจารณาถึงลักษณะสภาพแวดล้อมที่ตั้งของสวนและลักษณะรูปแบบของสวนสาธารณะ อาจเป็นไปได้ว่าสภาพการจราจรบริเวณถนนพระราม 3 ซึ่งเป็นถนนหน้าสวนสาธารณะมีสภาพการจราจรที่รถแล่นผ่านตลอดประกอบด้วยลักษณะทางเข้าของสวนสาธารณะไม่มีจุดเด่นที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน ลักษณะป้ายทางเข้าสวนอาจเล็กเกินไปหรือลักษณะป้ายอาจไม่สามารถสื่อได้ว่าเป็นสวนสาธารณะเนื่องจากลักษณะป้ายอาจดูเหมือนสถานที่ราชการทั่วไป และพื้นที่ติดถนนด้านหน้าของสวนอาจมีน้อยเกินไปเนื่องจากมีตึกแถวบังในบางส่วนทำให้ไม่สามารถเห็นสวนได้อย่างชัดเจน ดังรูป

ภาพที่ 6.6 และ 6.7

แสดงภาพลักษณะทางเข้าสวนสาธารณะ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2546

เวลา 18:20

แนวทางการแก้ไขอาจทำได้โดย เพิ่มจุดสนใจให้แก่บริเวณทางเข้าโดยอาจเผยแพร่เห็นถึงตัวสวนมากขึ้นเพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้แก่สวน และอาจจัดการประชาสัมพันธ์ เช่น จัดกิจกรรมในโอกาสพิเศษต่างๆ เพื่อให้ประชาชนรู้จักสวนสาธารณะมากขึ้น

6.2.2. การสื่อถึงแนวความคิดของผู้ออกแบบ

1. การสื่อความในจุดที่ให้ความรู้ภายในสวน จากการ ข้อมูลแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้ใช้บริการสวน พบว่าในส่วนที่ทางผู้ออกแบบตั้งใจสื่อความหมายให้ผู้ใช้บริการได้รับความรู้ในระบบนิเวศพื้นที่สัมพันธ์กับลักษณะพื้นที่สวนสาธารณะ คือ

1.1 บริเวณสวนปรากฏการณ์ธรรมชาติ ให้ความรู้ในเรื่องระบบนิเวศวิทยาปรากฏการณ์น้ำขึ้น-ลง ดังรูป

ภาพที่ 6.8

แสดงภาพลักษณะสวนปรากฏการณ์น้ำขึ้น-ลง วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 13:20

จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ใช้บริการสวนไม่สามารถรับรู้ได้ว่าสวนปรากฏการณ์อยู่บริเวณใดภายในสวน อาจเนื่องมาจากผู้ใช้สวนไม่ได้สังเกตถึงสภาพของน้ำขึ้น-ลง เนื่องจากลักษณะการมาใช้บริการสวนเพื่อออกกำลังกายและนั่งพักผ่อนไม่ได้อยู่ในสวนนานพอที่จะสังเกตเห็นปรากฏการณ์นี้ และเนื่องจากสภาพพื้นที่อยู่บริเวณที่เห็นลักษณะการขึ้น-ลงของน้ำไม่ชัดเจน จึงอาจเป็นไปได้ว่าผู้ใช้บริการจึงไม่สามารถรับรู้ถึงความแตกต่างของน้ำเพียงเล็กน้อยได้ เมื่อพิจารณาแนวทางการแก้ไขอาจทำได้โดย การติดป้ายเพื่อสื่อความให้ผู้ใช้บริการสวนสามารถเข้าใจได้ถึงลักษณะปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

1.2 บริเวณลานกำแพงสดุดีพระราชกรณียกิจ สื่อบริการทราบถึงจุดมุ่งหมายหลักในการสร้างสวนสาธารณะเพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ดังรูป

ภาพที่ 6.9 แสดงภาพกำแพงสดุดี วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 16:20

จากแบบสอบถามพบว่าผู้ใช้สามารถรับรู้ถึงจุดประสงค์ในการสร้างสวนสาธารณะเพื่อเฉลิมพระเกียรติ คิดเป็นร้อยละ 55.7 ของผู้ใช้บริการทั้งหมด ผู้สามารถรับรู้ว่าจะสร้างเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 คิดเป็นร้อยละ 62.3 ของผู้ตอบว่าทราบทั้งหมด จากข้อมูลที่ได้พบว่าผู้ที่ทราบถึงวัตถุประสงค์ของสวนจากป้ายชื่อสวน คิดเป็นร้อยละ 31.7 ของผู้ตอบว่าทราบทั้งหมด และทราบจากกำแพงสดุดี คิดเป็นร้อยละ 24.3 ของผู้ตอบว่าทราบทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่ทราบจากป้ายชื่อสวน จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าเพราะสาเหตุใดผู้ใช้บริการสวนจึงทราบจากตัวกำแพงน้อยกว่า ทั้งที่ตัวกำแพงอยู่ในบริเวณที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน ทั้งจากทางเข้า 2 ด้านเมื่อเข้ามาใช้สวนสาธารณะ ลักษณะของกำแพงใช้สีสันทันที่โดดเด่น รูปปั้นนูนต่ำแสดงพระราชกรณียกิจของ ร.9 เป็นพระบรมฉายาลักษณ์เหมือนจริง ดังรูป

ภาพที่ 6.10 แสดงภาพรูปปั้นนูนต่ำ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 16:20

จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม ผู้ใช้บางคนไม่ทราบว่ากำแพงสวดที่อยู่บริเวณใดของสวน อาจเป็นไปได้ว่าลักษณะการใช้งานของผู้ใช้มาเพื่อทำกิจกรรมที่ต้องการและไม่ได้สังเกตเห็นสิ่งรอบข้าง ประกอบกับลักษณะตัวกำแพงต้องขึ้นไปบนลานจึงจะสามารถเห็นรูปปั้นนูนต่ำ ผู้ที่ไม่ได้ขึ้นไปจึงอาจไม่เห็นรูปปั้นทำให้ไม่ทราบถึงวัตถุประสงค์ของผู้สร้าง อาจเนื่องด้วยลักษณะกำแพงสวดที่ไม่มีป้ายสื่อให้ผู้ใช้ได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารใด ผู้ใช้จึงไม่อาจรับรู้ข่าวสารที่ต้องการสื่อได้อย่างชัดเจน เมื่อพิจารณาแนวทางแก้ไข อาจทำได้โดยการตั้งป้ายเพื่อสื่อให้ผู้ใช้สามารถรับรู้ข่าวสารต่างๆที่ต้องการ และป้ายบอกถึงตำแหน่งที่ตั้งของตัวกำแพงว่าอยู่บริเวณใดภายในสวนสาธารณะ ในการสร้างประติมากรรมเพื่อสื่อความหมายในเรื่องต่างๆอาจทำได้โดย ให้ผู้ใช้สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนโดยไม่ต้องเดินลึกเข้าไปถึงข้างในเพื่อให้ผู้ที่ผ่านไปมาได้สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนและรับรู้ได้ทันที

3. กำแพงสะท้อนเสียง ลักษณะตัวกำแพงเป็นคอนกรีตรูปพาราโบลา มี 2 ข้างใช้ในการเล่นเพื่อสะท้อนเสียง ดังรูป

ภาพที่ 6.11 แสดงภาพกำแพงสะท้อนเสียง วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 16:00

พบว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่ไม่ทราบจุดประสงค์ของกำแพงนี้ อาจเนื่องจากบริเวณที่ตั้งของกำแพงเป็นพื้นที่โล่งและมีกำแพง ขึ้นมาอยู่ในพื้นที่โดยไม่มีป้าย สัญลักษณ์ เพื่อบอกถึงประโยชน์และจุดประสงค์ที่สร้างต้องการสื่อถึงอะไร แนวทางการแก้ไขอาจทำได้โดยติดป้ายและสัญลักษณ์เพื่อนำวิธีการใช้และความรู้ในเรื่องการสะท้อนของเสียงเพื่อสื่อให้ผู้ใช้สามารถรับรู้ได้

2. การเพิ่มการดูแลรักษาความสะอาดภายในสวน จากข้อมูลแบบสอบถาม พบว่าผู้ใช้บริการสวนพึงพอใจต่อรูปแบบ และสภาพบรรยากาศภายในสวน คิดเป็นค่าคะแนนได้ 2.063 และ 2.046 ตามลำดับ เห็นได้ว่าผู้ใช้พึงพอใจต่อรูปแบบของสวนและสภาพบรรยากาศของสวนมาก อาจเนื่องมาจากสภาพที่ตั้งของสวนที่อยู่ติดริมแม่น้ำ ลมเย็นสภาพพื้นที่โล่ง และการนำเอาลักษณะการจัดสวนแบบสมัยใหม่ (Modern landscape) มาใช้สภาพและรูปแบบของสวนจึงแปลกตาเนื่องจากแบบสอบถามมีผู้ตอบว่าชอบสวนเนื่องจากความโล่งและเขียวของสนาม คิดเป็นร้อยละโดยประมาณ 30 ของคำตอบทั้งหมด ชอบความทันสมัย

(แปลกตาของสวน) คิดเป็นร้อยละ 20 ของคำตอบทั้งหมด แต่อย่างไรก็ดีผู้ตอบแบบสอบถามพึงพอใจต่อการรักษาความสะอาดของสวน คิดเป็นค่าคะแนนได้ 1.99 ไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากมีสาเหตุมาจากลักษณะรูปแบบของสวนที่ดึงเอาสภาพความเป็นรึมน้ำมาใช้ทำให้เกิดพื้นที่สกปรกบางบริเวณซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความไม่น่าดูในบางจุด ดังรูป

ภาพที่ 6.12 และ 6.13 แสดงภาพพื้นที่รึมน้ำภายในสวน วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 15:20

จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมผู้ใช้บริการภายในสวน รู้สึกว่าสวนสกปรกเนื่องจากขยะที่ลอยอยู่ในน้ำและส่งกลิ่น และเมื่อน้ำลงทำให้เกิดภาพที่ไม่น่าดู ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลสวนไม่ได้ทำความสะอาดในบริเวณขยะที่อยู่ริมน้ำ และริมแม่น้ำเจ้าพระยาเนื่องจากทางเทศบาลจะมาเก็บขยะที่อยู่ริมน้ำ แนวทางการแก้ไขอาจทำได้โดยการตั้งถังขยะบริเวณริมน้ำเพิ่มขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้ได้มีทางเลือกในการทิ้งขยะ และดูแลรักษาความสะอาดบริเวณริมน้ำมากขึ้น อาจหาแนวทางการแก้ไขไม้ที่ลอยอยู่ริมแม่น้ำ

6.2.3. การใช้พื้นที่สวน

1. การเพิ่มอุปกรณ์สนามและสิ่งอำนวยความสะดวก จากข้อมูลแบบสอบถามและการสังเกตการณ์พบว่าผู้ใช้บริการภายในสวนสาธารณะ กระจายตัวทั่วทั้งบริเวณสวน ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามบริเวณที่ใช้บริการมากที่สุดคือบริเวณ ลู่วิ่งคิดเป็นร้อยละโดยประมาณ 50 ของจำนวนคำตอบทั้งหมด บริเวณศาลาริมน้ำ คิดเป็นร้อยละโดยประมาณ 45 ของจำนวนคำตอบทั้งหมด และบริเวณอื่นๆภายในสวนซึ่งปริมาณผู้ใช้ไม่ต่างกันมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับการสังเกตการณ์ที่มีผู้ใช้บริการภายในสวนอย่างทั่วถึงแตกต่างกันไปตามช่วงเวลา และสภาพอากาศ ซึ่งจากการสังเกตการณ์พบว่า เมื่อฝนตกผู้ใช้บริการจะไปหลบฝนในบริเวณศาลาริมน้ำ ทางเข้าด้านข้างสวน ห้องน้ำ เนื่องจากภายในบริเวณสวนไม่มีที่หลบฝนที่เพียงพอ แนวทางการแก้ไขอาจทำได้โดยการสร้างศาลาเพื่อให้ร่มเงาและหลบฝน หากพื้นที่มีลักษณะทรงพุ่มที่แน่นสามารถใช้หลบแดด ฝนได้

2. การเพิ่มกิจกรรมด้านกีฬา จากข้อมูลที่ได้ พบว่าผู้ใช้บริการสวนนิยมทำกิจกรรมนั่งพักผ่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละโดยประมาณ 60 ของจำนวนคำตอบทั้งหมด วิ่งรอบสวน คิดเป็นร้อยละโดยประมาณ 60 ของจำนวนคำตอบทั้งหมด จากข้อมูลเป็นไปได้ว่าผู้ใช้บริการสวนสาธารณะทั้ง Active และ Pastive ในสัดส่วนที่เท่ากัน จากแบบสอบถามเมื่อดูจากค่าคะแนนความพึงพอใจต่อลักษณะกิจกรรมภายในสวนพบว่าค่าคะแนนที่ได้คือ 1.993 ซึ่งน้อยกว่าครึ่ง อาจเป็นไปได้ว่าผู้ใช้สวนรู้สึกพึงพอใจต่อกิจกรรมภายในสวนน้อย อาจเนื่องมาจากความหลากหลายจากแบบสอบถามกิจกรรมที่ผู้ใช้ต้องการมากที่สุดคือ พื้นที่เล่นกีฬา คิดเป็นร้อยละโดยประมาณ 45 ของผู้ตอบทั้งหมด กีฬาที่ต้องการมากที่สุดคือ ฟุตบอล คิดเป็นร้อยละ 35 ของผู้ตอบทั้งหมด เมื่อพิจารณาแนวทางการแก้ไขอาจทำได้โดยจัดพื้นที่เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้เล่นกีฬา อาจเพิ่มลานอเนกประสงค์เพื่อการทำกิจกรรมที่หลากหลาย

6.3. ข้อเสนอแนะสำหรับการออกแบบและจัดทำสวนสาธารณะอื่นๆ

1. ในการออกแบบสวนสาธารณะควรคำนึงถึงลักษณะการเข้าถึงพื้นที่สวนของผู้ใช้สภาพพื้นที่โดยรอบ ลักษณะการเดินทางมาใช้บริการ เนื่องจากการศึกษานี้พบว่าลักษณะสภาพแวดล้อมภายนอกอาจมีบทบาทสำคัญในการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะ เนื่องจากลักษณะการเข้าเดินทางมาสะดวกสบายและรวดเร็วจะช่วยให้ผู้ใช้สวนเดินทางมาสบายขึ้น โดยอาจมีการเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่ในลักษณะต่างๆ ลักษณะป้ายรถประจำทางบริเวณด้านหน้าสวนสาธารณะ การจัดทางข้ามม้าลายโดยมีคนดูแลในช่วงเวลาที่มีคนมาใช้บริการมาก สะพานลอย ตลอดจนจุดขึ้นลงถนนทางเข้าพื้นที่จอดรถ ถนนทางเข้าสวนให้มีความร่มรื่น

2. ในการออกแบบสวนสาธารณะที่มีการสื่อความหมายในลักษณะต่างๆภายในสวนควรคำนึงถึงลักษณะการใช้งานการทำกิจกรรมของผู้ใช้บริการ สภาพที่ตั้ง วัสดุที่ใช้ ลักษณะการสื่ออาจเป็นรูปปั้น ภาพ ประติมากรรม หรืออื่นๆ จากการศึกษาพบว่าในการสื่อความหมายภายในสวนควรทำในลักษณะที่ผู้ใช้สามารถเข้าใจได้โดยง่าย เห็นได้ชัดเจน สะดุดตา เป็นการสื่อความหมายแบบครบวงจรซึ่งเป็นการทำให้ผู้ใช้สวน สังเกตเห็นและเข้าใจความหมายที่สื่อ ซึ่งอาจแสดงโดยลักษณะประติมากรรมและป้ายเพื่อบอกเล่าเรื่องราวและความหมายที่ชัดเจน ตำแหน่งที่ตั้งควรเป็นจุดที่มีผู้ผ่านไปมาและเห็นได้โดยทันทีในระยะที่เห็นไม่ควรต้องใกล้จนเกินไป

3. ในการออกแบบทางเข้าสวนสาธารณะควรเน้นให้มีความชัดเจนสามารถสังเกตเห็นได้ง่าย เน้นให้เห็นพื้นที่ภายในสวนเพื่อดึงดูดให้มาใช้บริการ จากการศึกษาพบว่าลักษณะทางเข้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มความน่าสนใจและช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จักสวนมากยิ่งขึ้น ลักษณะป้ายชื่อสวนควรบ่งบอกถึงสถานที่ว่าเป็นสวนสาธารณะผู้เห็นสามารถ

เข้าใจได้ ซึ่งในการออกแบบและให้ความสำคัญกับบริเวณทางเข้าด้านหน้าของสวนและบริเวณที่มีผู้สัญจรผ่านไปมาอาจช่วยให้มีผู้สนใจและรู้จักสวนมากขึ้น

4. ในการออกแบบสวนสาธารณะควรมีการจัดการวางแผนทางการก่อสร้างงบประมาณที่ใช้ให้มีความสัมพันธ์กัน กรรมสิทธิในการใช้ที่ดิน จากการศึกษาพบว่าการออกแบบสวนควรคำนึงถึงงบประมาณในการก่อสร้าง โดยอาจแบ่งระยะเวลาในการก่อสร้างเพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้ และวางแผนทางการปรับปรุงแก้ไขพื้นที่ เพื่อให้ลักษณะของสวนยังคงรูปแบบและแนวความคิดเดิมและสอดคล้องกับส่วนเดิมของสวน ควรมีความชัดเจนในการถือครองที่ดินเพื่อให้การออกแบบก่อสร้างสำเร็จลุล่วงตามแนวความคิดของผู้ออกแบบ

6.4. แนวทางการในการศึกษาและวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการทำการประเมินครั้งนี้ มุ่งเน้นถึงลักษณะรูปแบบทางกายภาพของสวนสาธารณะ แนวความคิดของผู้ออกแบบที่สื่อออกมาในรูปแบบภูมิสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ (Modern landscape) โดยคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ตามธรรมชาติของพื้นที่ เนื่องจากลักษณะพื้นที่มีความโดดเด่นเป็นพื้นที่ริมน้ำ ว่าสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการสวนได้หรือไม่อย่างไร จากการศึกษาในครั้งนี้พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำไปศึกษาเพิ่มเติมได้คือ ลักษณะผู้ใช้บริการสวนสาธารณะแห่งนี้มีลักษณะที่แตกต่างจากสวนสาธารณะอื่นที่อยู่ในระดับเดียวกันเนื่องจากผู้ใช้สวนเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบฯ ส่วนใหญ่เดินทางมาใช้บริการจากพื้นที่ไกลๆ มากกว่าผู้ใช้ซึ่งอยู่ในละแวกใกล้เคียง ว่าอาจมีปัจจัยอื่นใดที่ส่งผลให้เกิดลักษณะผู้ใช้สวนนี้แตกต่างจากผู้ใช้สวนอื่นๆ ซึ่งอาจมุ่งเน้นถึงปัจจัยต่างๆที่มีผลกระทบต่อทำให้เกิดความแตกต่างลักษณะผู้ใช้บริการสวน

2. จากการศึกษานี้อาจเห็นได้ว่าแนวทางในการออกแบบสวนสาธารณะโดยสื่อถึงแนวความคิดของผู้ออกแบบให้สะท้อนไปในรูปแบบสวน ควรคำนึงถึงถึงมุมมองของผู้ใช้บริการสวนเนื่องจากการศึกษาพบว่ามีบางจุดที่ผู้ออกแบบได้ใช้หลักการในการออกแบบรูปแบบมุมมองที่ต่อเนื่องซึ่งเป็นหลักการที่ใช้โดยทั่วไปและสามารถรับรู้และเข้าใจได้ในกลุ่มผู้มีวิชาชีพเดียวกัน อาจไม่สามารถสื่อให้ผู้ใช้บริการสวนซึ่งมีมุมมองและแนวความคิดที่แตกต่างกัน ให้สามารถรับรู้และเข้าใจได้ อาจเนื่องมาจากวิถีคิดและประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ต่างกันตามแต่ละสาขาอาชีพ ในการออกแบบที่ต้องการสื่อให้ผู้ใช้เข้าใจถึงข่าวสาร และข้อมูลความรู้ในด้านต่างๆในสวนสาธารณะอาจต้องคำนึงถึงรูปแบบที่ใช้ จากการศึกษาพบว่าผู้ใช้สวนมีจุดมุ่งหมายที่มาใช้สวนที่ต่างกันและในบางคนที่ไม่ได้สนใจบริบทรอบๆของสวนแต่มุ่งเน้นแต่กิจกรรมที่ตนเองสนใจ การเลือกรูปแบบในการสื่อความหมายในเรื่องด้านต่างๆจึงควรชัดเจน เข้าใจได้ทันที และอยู่ในบริเวณที่เข้าถึงได้ง่ายไม่สลับซับซ้อน หรือมีป้ายแสดงเพื่อสื่อสารให้ผู้ใช้สามารถเข้าใจได้ ดังที่เห็นได้จาก

การศึกษานี้ลักษณะองค์ประกอบหลายอย่างภายในสวนที่ผู้ใช้บางส่วนไม่สามารถรับรู้ได้ถึงข่าวสารที่ผู้สร้างต้องการสื่อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะองค์ประกอบ หรือการขาดป้ายประชาสัมพันธ์

3. จากการศึกษานี้เห็นพบว่าการออกแบบและการสร้างมีความแตกต่างกัน อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากงบประมาณที่ไม่สามารถก่อสร้างได้ตามที่ออกแบบไว้ เนื่องจากลักษณะผังเดิมที่ผู้ออกแบบเสนอไว้มีลานกีฬา และที่จอดรถพร้อม แยกเป็นสัดส่วนออกจากพื้นที่กิจกรรมนั่งพักผ่อนแต่เมื่อก่อสร้างจริง ทางเจ้าของโครงการจำเป็นต้องตัดส่วนบริเวณลานกีฬาและที่จอดรถออก เนื่องมาจากปัญหาด้านงบประมาณและสิทธิในการใช้พื้นที่ ซึ่งจากการศึกษาและเก็บข้อมูลผู้ใช้บริการสวนต้องการพื้นที่กีฬาเพิ่ม แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ขาดพื้นที่ออกกำลังกายอาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมาได้ในภายหลัง ดังนั้นในการออกแบบสวนสาธารณะอื่นๆต่อไปในอนาคตการเปลี่ยนแปลงแบบอาจมีการเตรียมแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสม และจำกัดให้อยู่ในงบประมาณที่สามารถก่อสร้างได้เพื่อให้ผู้ใช้ได้ประโยชน์สูงสุด